

The Haarlem Project

Wat zou jij doen met tien mille?

Foto: Rokus Loopik

Een uniek sociaal experiment én een Haarlemse primeur: vijf daklozen krijgen elk tienduizend euro. Een gift zonder regels of verplichtingen. Het eerste wat Odette (49) deed: twee treinkaartjes naar Zeeland kopen.

TEKST: JESSICA HOOGENBOOM
FOTO'S: HEIDI BORGART

Vrijdag 1 december. 25 mensen zitten wat onwettig aan de grote vergadertafel in de collegiekamer van het Haarlemse stadhuis. Wethouder Jur Botter neemt het woord en vertelt dat hij vijf namen gaat opnoemen die zijn geselecteerd voor *The Haarlem Project*. Een uniek sociaal experiment waarbij de gemeente vijf daklozen elk tienduizend euro schenkt. Een gift zonder regels of tegenprestaties. "We hopen dat jullie het geld zullen gebruiken om je leven naar een hoger plan te tillen." De vijf uitverkorenen weten stuk voor stuk niet wat ze moeten zeggen. Een van hen begint zachtjes te huilen. "Dank je wel", fluistert ze na een lange stilte.

De overige mensen aan tafel zijn er ook stil van. Zij zijn sinds 1 oktober op verschillende manieren (vrijwillig) betrokken bij dit project: als coach, hulpverlener of lid van de ethische adviescommissie - die de vijf deelnemers anoniem selecteerde. Projectleider Rokus Loopik legt de deelnemers uit dat ze er niet alleen voor staan. "We geven jullie een boekje met namen en telefoonnummers. Verlies dat niet, houd het bij je als je grootste schat. Deze ervaren coaches mag je dag en nacht bellen als je vragen hebt. Of als je het gewoon even niet meer weet." Loopik grinnikt: "Of als je in de *Media Markt* staat en wilt weten of het verstandig is om de duurste plasma-tv aan te schaffen."

Ook aanwezig: fractievoorzitters Frank Visser (ChristenUnie Haarlem) en Sander van den Raadt (Trots Haarlem). Zij dienden in november 2016 een motie in waarin zij het college verzocht: een

proef te doen met tenminste vijf langdurig daklozen waarbij ze een persoonlijk budget krijgen en zo zelf meer de regie krijgen over hun re-integratie (vinden van huis en opleiding of werk). Frank Visser: "Het idee voor deze motie kwam door *The Amsterdam Project* (zie kader, red.). Ik zapte er vorig jaar toevallig langs, en was meteen gegrepen. Het was zo spannend en emotioneel om te zien hoe elke deelnemer omging met deze unieke kans. En de resultaten waren verbluffend; de één vond een baan en een huis, de ander kicke af en begon aan een opleiding. Ik dacht: zou dat hier ook kunnen? Maar dan zonder die camera's?"

Haken en ogen

De motie van Visser en Van den Raadt werd aangenomen; daarna was het college aan zet. Dat reserveerde 75.000 euro voor het project: 50.000 voor de vijf deelnemers en 25.000 voor projectkosten. Geen schokkend bedrag, als je bedenkt dat alleen al de opvang, de trajectbegeleiding en het BCT-loket in de Raakspoort jaarlijks ruim 5,5 miljoen euro kost.

Wethouder Jur Botter (Welzijn, D66): "Ik vind het ontzettend mooi dat dit idee vanuit de raad is gekomen. Want we gaan met z'n allen een bijzonder experiment aan. Er zitten wat haken en ogen aan. Dit project druipt bijvoorbeeld in tegen het principe dat we iedereen in Nederland gelijk willen behandelen. Andere daklozen, of mensen met grote schulden die wél een woning hebben, zouden die tienduizend euro misschien ook wel willen hebben. Ook zullen sommige hulpverleners het moeilijk krijgen, aangezien ze niet mogen ingrijpen. Als een deelnemer het hele bedrag er in één

keer doorheen jast, dan kunnen we daar weinig tegen doen." Daar staat tegenover dat het huidige beleid ook geen beproefde methode voor succes is, zegt Botter. "We maken vorderingen. We hebben meer gedifferentieerde opvang en het aantal daklozen dat in een begeleid traject zit, is verdubbeld. Maar de aanwas blijft onverminderd hoog. Dit jaar, en ook vorig jaar, stroomden er zeventig mensen uit. Toch zit de opvang nog altijd permanent vol. We weten niet hoe dat komt. Daarom sta ik open voor alle initiatieven die een oplossing kunnen bieden voor dit probleem."

“Als hij het hele bedrag er in één keer doorheen jast, kunnen we daar weinig tegen doen

"Dit experiment draait om zelfregie", zegt Rokus Loopik. De Haarlemse sociaal-psychiatrisch verpleegkundige werd door de gemeente aangesteld als projectleider van *The Haarlem Project*.

Onder andere vanwege zijn deelname als coach bij *The Amsterdam Project*. "Het geld is een metafoor voor vertrouwen. We geven deze mensen het vertrouwen om zelf hun leven op een hoger plan te krijgen. Wat denk je zelf dat goed voor je is? En wie of wat heb je daarbij nodig? Dat is een wezenlijk andere benadering dan het reguliere systeem dat we bedacht hebben om hulp te verlenen." Loopik vroeg ervaren hulpverleners om kandidaten aan te dragen. Haarlemse daklozen die in een vicieuze cirkel zitten, verslaafd of niet, maar zonder ernstige verstandelijke beperkingen. "Mensen moeten de verantwoordelijkheid die bij deze unieke kans hoort wel aankunnen."

Adviescommissie

Een ethische adviescommissie wachtte de bijna onmogelijke taak om vijf kandidaten uit te kiezen. Commissielid Jody van der Velde, coördinator van aanlooppunt *Stem in de Stad*: "Eerst dacht ik: wat een kans! En meteen daarna: wat ingewikkeld! Want wie wel, en

wie niet? We hebben de zesentwintig anonieme casussen grondig bestudeerd en bediscussieerd. We hopen dat deze bijzondere kans om zelf keuzes te kunnen maken iets wakker maakt. Iets wat kan zorgen voor een doorbraak uit die vicieuze cirkel. Of dat lukt of niet, is een tweede; we laten ons graag verrassen."

Kan dit sociale experiment straks ook structureel beleid worden? Wethouder Jur Botter sluit het beslist niet uit: "Als dit project een succes wordt, dan is het evident dat dit beleid wordt. En al is het maar voor de helft een succes, dan vind ik ook dat we moeten nagaan of het project voortgezet kan worden. Maar voor nu wachten we in spanning af wat er met deze vijf mensen gaat gebeuren."

Straatjournaal zal *The Haarlem Project* de komende maanden volgen en regelmatig verslag doen. Het experiment eindigt in oktober 2018. ■

ODETTE (49) is een van de vijf deelnemers van The Haarlem Project. Ze heeft de eerste vijftig euro al uitgegeven.

Twee jaar geleden deed Odette haar verhaal al in deze krant. Ze was toen net een aantal maanden dakloos. Samen met haar man, haar grote liefde met wie ze al 32 jaar samen is. Ze sliepen bij het *Leger des Heils*, en later in parkeergarages en stations door het hele land. Inmiddels huren ze een kamertje zonder verwarming voor veel te veel geld van een bekende.

Wat was het eerste waar ze aan dacht tijdens die bijeenkomst op 1 december? Ze lacht. "Ik dacht eerst: wat moet ik nu weer doen?!" Even later: "Onze jongste dochter. Aan haar dacht ik, toen ik snapte wat me aangeboden werd." Haar dochter van 23, van wie ze zielsveel houdt en over

wie ze zich soms zorgen maakt. Ze wil dichterbij haar zijn. In alle opzichten. "Maar dat gaat niet zomaar, want ze woont in Zeeland. Dat is tweemaal uur reizen met de trein, en een enkeltje kost 24 euro."

Verhuizen naar Zeeland, zou dat een optie zijn? Een nieuw begin, dichtbij haar dochter? Haar ogen beginnen te twinkelen. "Daar zou ik heel erg gelukkig van worden, ja. En mijn man en dochter denk ik ook." Maar ho ho, rustig aan, ze wil dit stap voor stap aanpakken. "Eerst moeten we andere woonruimte vinden. En onze geldzaken op orde krijgen. We hebben al een afspraak met de budgetcoach uit het boekje gemaakt." De eerste stap is dus gezet. Of eigenlijk de tweede, want Odette en haar man hebben zojuist twee treinkaartjes gekocht. "Naar Zeeland. Onze dochter heeft net een nieuw jong katje, dat willen we graag zien."

Wordt vervolgd...

The Amsterdam Project

In 2016 kregen de Amsterdamse daklozen Alan, Lolle, Marco, Chayenne en Gerrie een pinpas met daarop tienduizend euro én de mogelijkheid om dag en nacht een team van hulpverleners te benaderen. Een initiatief van programmaker Beau van Erven Dorens, die de vijf deelnemers gedurende een jaar met de camera volgde.

Londen → A'dam → Haarlem

The Haarlem Project is dus helemaal niet zo uniek? Toch wel, want dit is een initiatief van de gemeente; bij het Amsterdamse project speelde de gemeente geen rol. Overigens was Beau ook niet de eerste: hij liet zich inspireren door een vergelijkbaar project uit 2009, waarbij de Londen- se hulporganisatie *Broadway* dertien daklozen elk drieduizend pond gaf zonder verplichtingen. Anderhalf jaar later hadden zeven van hen een dak boven het hoofd.

Alan: van deelnemer naar coach

Een aantal deelnemers van *The Amsterdam Project* is ook betrokken bij *The Haarlem Project*. Naast projectleider Rokus Loopik (destijds coach), doet ook Alan Bunsee weer mee. Hij was één van de vijf dakloze Amsterdammers, en is nu coach voor de Haarlemse deelnemers.

Alan: "Ik ben letterlijk en figuurlijk (zie foto's, red.) mijn wilde haren verloren. Ik weet hoe het is om geen huis te hebben. En ik weet ook hoe het is om ineens tienduizend euro op zak te hebben. Dat is niet alleen maar feest, het is ook zwaar. Want, wat ga je doen? Ik heb mezelf echt leren kennen dat jaar. Het geld

heeft zeker geholpen, maar het vertrouwen dat in mij werd gesteld, en de liefde en de hulp die ik kreeg, gaven de doorslag om mijn leven om te gooien. Dat gun ik de Haarlemse deelnemers ook. Ze mogen me dag en nacht bellen, net als ik destijds mocht."

The Amsterdam Project gemist? Terugkijken kan via: rtl.nl/gemist/the-amsterdam-project/fragmenten

